

મળે ચાહે ઠોર ઉઘાડો ॥ એવાં અનેક સહી દુઃખ રહે ખરે
 સુખી રાખીયે લોક હજારો ॥ હે વિધિ આશો અંધેર ॥ ૪ ॥
 વચ્છ દીધો હજ ખેંચવા ખેતીમાં ગાડીમાં જોડવા લે જડ ભારો
 ॥ ઘોખીની ગાંસડીથી તુટે પાંસળી, ઘાણી ફેરે નહિં ખોલે
 બિચારો ॥ વિઠા ને મૂત્ર તો ખેંચી મરે, દુઃખ દખી એવાં
 કંઈ નેક વિચારો ॥ હે વિધિ આશો અંધેર થયો કોઈ
 રાખ ॥ ૫ ॥ થોડી સહાય કરે તમને કોઈ તેનાં ગણો
 છો વણા ઉપકારો ॥ ન્યાયથી વાત વિચારી કહો ત્યારે
 એવો અમે શો કર્યોજ બિગાડો ॥ હિંદુ ઇસાઈ કુરાની
 મળ્યા, હવે દીસે કઠોર હુદોજ તમારો ॥ હે વિધિ ॥ ૬ ॥
 કુરાની કરે કુરખાની અમારી, ને હિંદુએ ગોમેધયજ્ઞ ચલા-
 વ્યો, ઇસાઈની નહિં પૂછોજ વાત જે કાપીને માંસ ભખે
 મન ભાવ્યો ॥ એમાં તો એકલા જૈની બચ્યા, જોણે જીવ
 સહાયમાં જીવ લગાવ્યો ॥ ધન્યના વાદને જૈની મળ્યા,
 જોણે ગોમેધયજ્ઞનો ધ્વંસ કરાવ્યો ॥ ૭ ॥ પુરાણીઓ
 ગોમેધ અર્થ ન જાણતા, તેથી અંધેર એઓએ ચલાવ્યો ॥
 વળી ગરખના ગ્રંથ બનાવી લખ્યા પછી તેહને લેને પુરાણ
 કરાવ્યો ॥ પરથમ વિદ્યા છાંડાવી દીધી, પછી પોતાનો
 અર્થ તો સિદ્ધ કરાવ્યો ॥ પોપચ નામ પડ્યું તહીંથી
 જ્યારે પોપનો પાશ લઈને બિછાવ્યો ॥ ૮ ॥ દોહડો
 ધન્યવાદ દે વીનતી કરી કહે વારંવાર, ગાયોને
 જનક સુણો અદ્વૈત પોકાર ॥ કવિત ॥ ૭
 જનક વાણી સુણો વારંવાર, આર્યાવર્ત
 છે તમારોરે ॥ હાય હાય બહુ વ
 કોઈ ધર્મ શાળી મારી ન સુજી

સર્વે હાથ ઘોઈ ખેડા, ગાયોની ભણી કોઈ જરા તો નિહા-
 બારે ॥ કહે છે અદ્વૈત એવી ગાયોની બેદાદી
 થકી આર્યોપર ખરે પડ્યો દુઃખ તણા ભારોરે ॥ ૯ ॥
 ગાયોની રક્ષા કરો ગાયોની રક્ષા કરો, ગાયોની રક્ષા
 કરો ભર્તખંડ વાસીરે ॥ સહજો વર્ષોથી હુંપર સંકટ
 અનેક પડ્યા, હવે આંખ ખોલી જુવો નિદ્રા સુખ રા-
 સીરે ॥ દયાનંદસ્વામી ગૌરક્ષક અવતાર થયા, વેદઅર્થ
 ખોલી, કરી ધર્મની હુલાસીરે ॥ ગાયોની રક્ષા કરો દૂધ
 દહીં માખણ ખાઓ, જાઓ પરલોક થાઓ સહેજ
 સ્વર્ગ વાસીરે ॥ ૧૦ ॥ ગાયોની રક્ષા તણી વાત સુણી
 આર્યોમાં પ્રગટી ખુશાલી અને ધર્મધારા ચાલીરે ॥ ધર્મરૂપી
 વધા ભર્તખંડમાંહીં વર્ષા રહ્યો, ગૌરૂપી વ્રક્ષવાદી કુલી
 ફળી ફાલીરે ॥ રાજા અને પ્રજા સુણી સર્વમાં આનંદ
 વાધ્યો, ધર્મધારા માંહે આપે સર્વ કોઈ તાલીરે ॥ હિંસક
 સુણીને શોકસાગરમાં ડૂબી ગયા, રાજા થયા રક્ષકો
 ને હતા ધર્મ શાલીરે ॥ ૧૧ ॥ દેહદુર ॥ ગાય પોકારે
 રાજામાં, સુણુ પૃથ્વીપતિ રાય ॥ ધર્મરાજ તારો સુણ્યો
 ત્યાં આ શો અન્યાય ॥ ૧ ॥ સદા અમર કોઈ નહિં
 સુણુ રાજા અંગરેજ, એક દિવસ પૃથ્વી તણા ત્યાગ કરે
 ૧ સહેજ ॥ ૨ ॥ ધર્મન્યાયને શોધીને મનમાં કરે.

નિત્ય કપાતી ગાય ને તેનો નહિં સુમાર ॥

૧ કોઈ નાનુંજ બાળક માર્યુંજ જાય તો,

નિથી છાણો ॥ સહુ પાડપડોશીમાં પૂછી

૧ બેદ પીછાણો ॥ ફાંસી વગેરે

૧ મક નકિજ માનો ॥ કોટિ

ઉપાય કરે નહિં છૂટે, સુરાજ્યવ્યવસ્થા તો એનેજ જાણો
 ॥ ૧૨ ॥ કાંસિનો ખોલ સુણાવી દીધો, ફરી કોટિ ઉ-
 પાય કરે નહિં છૂટે ॥ સહસ્ર વકીલ ભલે મેળવો, એ તો
 વાતો બનાવી કરી ધન લૂટે ॥ કાળા પાણી તણી ટીપ
 જાણો જમ રાજની ગાંઠ ગૂઢી નહિં છૂટે ॥ પાપ ઘડો
 ભરપૂર ભર્યો, તે તો ધર્મના ન્યાયથી સેજમાં ફૂટે ॥ ૧૩ ॥
 ન્યાય કરે એવી રીત થકી, જસ ગાય સહુ જગમાં
 નરનારી ॥ ગાય કપાય વિના અપરાધ તમે નહિં નેક
 દયા ચિત ધારી ॥ રાજ કરે આર્ય દશ તાણો, તેથી
 આવી પોકારતી ગાય બિચારી ॥ હે રાજ મુજ ન્યાય કરો
 હું ઉભી તુજ દારમાં દીન ભિખારી ॥ ૧૪ ॥ કોઈનો લેશ
 બિગાડ નહિં કરિયે, બનીયે સહુને ઉપકારી ॥ હિંદુ ઇ-
 સાઈ કુરાની સહુજન પોષિયે દૂધ દધ સુખકારી ॥ નીચ
 કે ઉંચ ન જાણીએ કોઈને જો પરકારણ દેહજ ધારી ॥
 હે રાજ મુજ ન્યાય કરો હું ઉભી તુજ દારમાં દીન ભિ-
 ખારી ॥ ૧૫ ॥ વિક્રમ રાજ થયો જગમાં જેણે પર-
 દુઃખ ભંજન દેહજ ધારી ॥ ઇતિહાસમાં તેનો હેવાલ
 લખ્યો, તમે ભાજો ભણો અને હ્યોને વિચારી ॥ અમે
 જીવ અનાથની કાં ન સુણો, અમને પડ્યો સંકટ તો બાહ
 ભારી ॥ હે રાજ મુજ ન્યાય કરો ॥ ૧૬ ॥
 રાજ અકબ્બર શાહ થયો ત્યારે તેણે ફિરયા
 અમારી ॥ હવે મલ્કા વિક્ટોરિયા રાજ
 અમારી વિપત્તિ નિવારી ॥ આજ
 કહે, શું સુતા, ઉડી જીએને
 મુજ ન્યાય ॥ ૧૭ ॥

એ એ ધર્મતાણા પુસ્તક છે એમાં કહી લખ્યો નથી
 જોતાણા વિનાશરે ॥ વળી પારસીઆતાણા જરાતુસ્થ
 ધર્મનાજ પુસ્તકમાં લખ્યો નથી છવ તણા ત્રાસરે ॥ ચાર
 વેદ જોળ્યા માંસ ખાવાનું ન નામ મળે, વિના અપરાધ
 ગાય બકરાંઆનો ફાંસરે ॥ હાલડીના સ્વાદથી એ સર્વ અ-
 પરાધી થયા, કહે છે અદ્વૈત તેથી મને આવે હાસ્યરે ॥૧૮॥
સવૈયા ॥ દૂધ દહીં ઘૃત ખાઓ ભંડે અને હાડથી કાર્ય
 અનેક બનાવો ॥ ચામનાં કામ અનેક બને વળી પહેરી
 પગરખાંને પેર બચાવો ॥ યંત્રોમાં ચર્ખી લગાડો બહુ અને
 પુંછના ચમરથી માન કમાવો ॥ વારી વારી વીનતી કરે
 છું મુજ માંસ ન ખાઓ ને પ્રાણ બચાવો ॥ ૧૯ ॥ **કવિત**
 ॥ કલકતાની એક વાત મળી છે ગેઝટમાંથી, તેનો તો
 હિસાબ કવિ સર્વને સુણાવે છે ॥ ત્રણ માસમાંહી ગાય
 વાછરાનો વધ થયો, તેનો તો સુમાર સવ કોઈને બતાવે
 છે ॥ ત્રીસ હજાર જસે ચુમાલીસ વાત થયા ચોગણા
 કરેથી વર્ષનો . હિસાબ આવે છે ॥ ચોરાણુ હજારપર
 પાંચસે છાંતેર પશુ વર્ષમાં કતકતે મરે કોણુરે બચાવે
 છે ॥ ૨૦ ॥ કલકતાને મુંબઈ એ બન્નેનો હિસાબ કરો,
 કંઈકમ એ લાખની ગણતરી પુરી થાયછ ॥ વળી આખા
 ૧ ખંડમાંહિ રાજ અંગ્રેજોનો તેનો તો હીસાબ કરે
 ની જાય છે ॥ બકરા મેંઢા પાડા, હરાણુ સુવરો-
 થી, દેવી ભેરવ નામ ધરી દુનોયાંમાં
 મુસલમાન સર્વ ઇમાઈ મળી વિચારો,
 વગોવાય છે ॥ ૨૧ ॥ કોઈ ગાય
 ને, અધિકમાં અધિક કોઈના

વીશ શેર આવે છે ॥ જેનો મધ્ય ભાગ દુધ શેર અગીયાર
 થાય, મહિનામાં સવા આઠ માણની તોલ લાવે છે ॥
 કોઈ દે છ માસ દુધ, કોઈ દે અઢાર માસ તેનો તો સુમાર
 કરી કવિ તો બતાવે છે ॥ એક ગાય વ્યાતમાં નવાણું
 માણ દુધ આપે જેની ખોર ખાઈ પ્રજા પુષ્ટતામાં આવે
 છે ॥ ૨૨ ॥ એટલું ઝાઝાવી દુધ જીવ માણ ચોખા નાખી
 આઠ માણ શાકરથી સૈને સહજ ભાવશે ॥ ત્રેવીશ હજાર
 અને છસે ને ચાલીસ જાણ એક વાર ખાતાં ભૂખ સર્વનો
 સમાવશે ॥ પરતાં ને બદામ વળી એલાયચી આદિ મેવા
 નાખેથી સુગંધી ભાઈચો સ્વર્ગતક મુલાવશે ॥ કહે છે અ-
 દ્વૈતાનંદ સરસ્વતી વિચારીને, એક ગાય મારે હાની એઠ-
 લીજ આવશે ॥ ૨૩ ॥ કોઈ ગાય દુખળી માંદી વીયાએ
 છે જીવ વાર, માઠી મસ્ત કોઈ તો અઢાર વાર ફેંછે ॥
 વિચારીને તેની સંજ્યા મધ્ય ભાગ લઈયે ત્યારે અરધી
 ગણત્રી કરે બાર વાર મજે છે ॥ છતો તેમાં ગાય અને
 બેલ પણ જીવ જણો, સર્વ ઉપયોગી પડે સૈને મુખ જડે
 છે ॥ ગાયો થકી દુધ અને બેલોની મહેનતે અન્ન, ચાર
 લાખ ભૂખી પ્રજાતાણું દુખ દૂજે છે ॥ ૨૪ ॥ પેઢી દર
 પેઢીની ગણત્રી કરી કહે કોઈ, કહેવા જતાં કોઈ કાજ પાર
 નહીં આવેરે ॥ એક ગાય મારી ખાધે એંસી લહા
 ભરે, તેવા જગદ્રોહી જન માંસાહારી કહાવેરે ॥
 સર્વ કોઈ માને પર ઉપકાર ધર્મ, કર્મ હાની
 દર્શાવેરે ॥ કહે છે અદ્વૈત હવે આ જ
 હિંસાને પાપ કહેતાં કોણુ બાકી
 હવે આર્યજનોને વિનાંતી ॥

લાઈ ॥ તમે આર્યતાણી અભિમાન ધરો, આવી બોજ પડ્યો
 તમારે શિર આંહી ॥ શું તમે પણ ધર્મને છોડી દીધો,
 તમે સાધુને ગોની રક્ષા કરો રહાઈ ॥ ગાય ઉભી અરજ
 કરતી, તમે પ્રાણુ અમારો બચાવોને ધાઈ ॥ ૨૬ ॥ ત્યારે
 આર્ય ઉડી કરી ઉતર દે, અમને સહુ હિંદુ તો નાસ્તીક
 ગાવે ॥ અમે નિર્ધન એ ધનવાન પડ્યા, પણ સૂતા પડ્યા
 એ તો દ્રવ્ય ઉડાવે ॥ ઉપદેશ ન વેદનો કોઈ જાણે, ને
 પુરાતન ધર્મ પુરાણ બતાવે ॥ તું ફિરયાદ કરે જઈ હિં-
 દુકને, તો તો સર્વ મલી તારો પ્રાણુ બચાવે ॥ ૨૭ ॥
 અમે કહીએ છીએ ગાયોની રક્ષા કરો, ત્યારે એ કંઈ એકનું બી-
 જનું અડાવે ॥ વિદ્વાન નહિ કોઈ રાજ અહીં, કોણુ કેની કને
 તારો ન્યાય કરાવે ॥ પંડિત ગોમેધ સિદ્ધ કરે, કંઈ ધર્મ
 વિચાર તો નહિજ કરાવે ॥ તું ફિરયાદ કરે જઈ હિંદુકને
 તો તો સહુ મળીને તારો પ્રાણુ બચાવે ॥ ૨૮ ॥ (ગાય
 કહે છે) જે કોઈ પંડિત ગોમેધ યજ્ઞ કરે, તે તો યજ્ઞમાં
 આપ ભલે બળી જાય ॥ પરિવાર કુટુંબને ભસ્મ કરે,
 સહુ સાથ મળી કરી વેકુંડ જાય ॥ એઓ સ્વર્ગમાં જઈ
 કરી રાજ્ય કરો, અમે છવ અનાથનું રક્ષણ થાય ॥ અમે
 આશ કરી છેજ આર્યતાણી, કરશેજ અમારો કંઈક સ-
 ગાય ॥ ૨૯ ॥ સહુ હિંદુન પોપોએ બાંધી લીધા, વળી
 નાખ્યા પુરાણને ખાડે ॥ કંઈ ધર્મઅધર્મને
 અને પત્થર સાથ જઈ શિર મારે ॥ કરી
 એવી પછી માથે પાડા ને બકરાંઓ જઈને
 ઘર ઉપર રેડીને, માંસ ભણે જાણે
 ૫ ખાઈને અમૃત દુધ શ્રવું,
 ૬ ॥ મમ પુત્ર તો ખેતીમાં

સહાય કરે, અમે જો અમને ન ત્રથા દમરે ॥ શરણુ-
 ગત આવી છું સર્વ કને, કરુણા કરી બાંધ ગૃહો મમરે ॥
 તુણુ મોંમાં ધરી કરું છું વીનતી, કંઈ ધ્યાન ધરો અમારી
 ગમરે ॥ ૩૧ ॥ **દોહરો** ॥ જો કરુણા સુણી આર્યજન
 ઊંચાં કીચાં કાન ॥ અમૃતસર મધ્યે મળ્યા ધરિ ઇશ્વરનું
 ધ્યાન ॥ **સવૈયા** ॥ ખરેખર એકય કરી સહુ આર્ય
 કર્યો પ્રજારથ જે બની આવ્યો ॥ લાલેરના આર્યસ-
 માજી જનોએ પંજાબમાં એવોજ નેમ ચલાવ્યો ॥ હવે
 ગાય ખરીદો સમાજ સહુ, એમ અમૃતસર જઈ શોર
 મચાવ્યો ॥ સહુ મેળામાં ગાયો ખરીદી લીધી, કીધો
 આનંદ ઉત્સવ સહુ મન લાવ્યો ॥ ૩૨ ॥ **કવિત** ॥
 મેળાતણી વામદુમ થોડી એક વર્ણવું છું, ગાયોની પાસ
 ખાસ વાજાંજા બજાવે છે ॥ વાગે મૃદંગ, તાલ ઢોલકી
 તાંબુરો વાગે, સારંગી સિતાર તે તો સહુને મન લાવે
 છે ॥ ગાતા રાગ કુમરી ધ્રુપદ સરગમ તરાના ચતરંગ,
 વેદાની ધુનિ કરી દેવ સહુ રીઝાવે છે ॥ આર્યોના પ્રેમ
 વાધ્યો, ધર્મરૂપી ધારા ચાલી, કહેછે અદ્વૈત ત્યાં સગજન
 નહાવા આવે છે ॥ ૩૩ ॥ ફરી તો ફરકાખાદ શેહરના
 સમાજે વાત ગાયોની રક્ષા તણી મનમાં વિચારી છે ॥
 કરીને કમેટી ફરી ભરીને નાણાના ફન્ડ, જલદીથી ગાયો
 તણી ખરીદી કરી જારી છે ॥ હરદ્વારચંડી પાસે વા
 બનાવી દીધો, ખાતી રહે ઘાસ જો રહેતી મ
 એવી રીતે સર્વ તમે થોડો થોડો જોર
 રક્ષા થવી તે શું કંઈ ભારી છે ॥
 ણી ત્રિલોકીનાથજીએ રોપી
 આવ્યો છે ॥ એક છત્ર રાજ

સતજીગના જોરે કંઈક કલજીગ દખાવ્યો છે ॥ ખ્રિસ્તિ
મુસલમાની એમાં સર્વ કોઈ નાણા ભરે, પારસી
ભાઈઓએ ઉત્સાહ ઉંચે તો ચલાવ્યો છે ॥ આર્ય જન,
કૃષ્ણે અંગે આનંદ સમાય નહિ, એવો દિન આજ દીના-
નાથ પ્રભુ લાવ્યો છે ॥ ૩૫ ॥ આર્યવર્તવાસીઓએ ગાયો-
ની સેવા કરી, એને તો આર્યજન મહા ધર્મ માને છે ॥
આવ્યા મુસલમાનો જ્યારે ગૌવધમાં જોર કીધો તેને તો
આર્યજન જખરું દુઃખ જાણે છે ॥ હમણા તો ઉપાય
એક સહજમાં બતાવી દીધો કર એમાં રહાય તે તો મદ-
ને પ્રમાણે છે ॥ કહે છે અદ્વૈતાનંદ વાત તો વિચારી
કરી, પરોપકાર ધર્મ મૂળ સર્વ એને માને છે ॥ ૩૬ ॥

અથ ગોમેધ અશ્વમેધ યજ્ઞખંડન ॥ કવિતા ॥

દક્ષિણી જે પ્રાત્નજીએ મળીને વિચાર કીધો વેદને
બનાવ્યો કૃષ્ણયજ્ઞ નામ ઘરિને ॥ વળી માંસના ખાના-
રાઓએ મળીને કરી સંમતી, માંસનું પ્રકરાણ જેમાં
ધનું સિદ્ધ કરિને ॥ પશુઓને મારે દયા નેકના વિચારે
એ તો ન્યાયાધીશ ઇશ્વરથી લેશ તો ન હરિને ॥ યજ્ઞનું
બહાનું કરી પશુ મારી ખાઈ જાય, બન્યા છે કસાઈ એ
તો વેદ વિરૂધ પડિને ॥ ૧ ॥ યજ્ઞ તો કરેથી અમને
સ્વર્ગતાણે વાસ મળે, માતા પિતા પુત્ર બંધુ પશુ સહિત
જે રે ॥ સ્વર્ગમાં જઈને હમે કલ્પ લગી જોગ જોગી
ન વસ્ત્ર પાંખી, દિવ્ય ભવને રહીશું ॥ દિવ્ય જે
તો ગંધર્વ આવી સામગાન કરશે તે તો
દુદિવ્ય નૃત્ય કરશે તે મુણવા ઈંદ્ર સુ-
પાસે તે તો નિરખી રહીશું ॥ ૨ ॥
વિના સ્વર્ગ કોઈએ તો

